

Okruhy ke SZZ z psychologie

pro obor Učitelství pro mateřské školy

1. Psychologie jako věda (vznik, předmět studia, klasifikace psychologických disciplín - teoretické a aplikované o psychologie), hlavní psychologické přístupy, směry (psychoanalytický přístup, behavioristický a kognitivní přístup, fenomenologický a humanistický přístup) a jejich představitelé
2. Determinace lidské psychiky (nativistické teorie, environmentalismus, interakcionismus, individualistické teorie - východiska a charakteristiky)
3. Vědomí (charakteristika, druhy, stavy vědomí), poruchy vědomí, poruchy spánku u dětí předškolního věku
4. Vnímání, představivost a fantazie (charakteristika, druhy, zákony, výsledky procesů - počitek, vjem, představa), poruchy vnímání
5. Pozornost a paměť (charakteristika, vlastnosti, fáze, členění), poruchy pozornosti a paměti
6. Myšlení a řeč (charakteristika, druhy, kognitivní vývoj - např. Piaget, Vygotskij), tvořivost (charakteristika, možnosti rozvoje), poruchy myšlení, mutismus
7. Výkonové vlastnosti (vlohy, schopnosti, klasifikace schopností - Guilford, dovednosti).
8. Inteligence (charakteristika, druhy, přístupy - psychometrický - Binet, Raven, faktorový - Spearman, Thurstone, Guilford, biologický - Eysenck, environmentální - Gardner, komplexní - Sternberg).
9. Temperament (charakteristika, přístupy v pojetí temperamentu, tradiční a současné temperamentové typologie - Hippokrates, Pavlov, Kretschmer, Eysenck, Cloninger). Emoce (charakteristika, klasifikace, fyziologické projevy).
10. Charakter, postoje a postojové složky (vymezení charakteru, teorie a modely charakteru - Rubinštejn, Cloninger, hodnoty - vymezení, druhy; morální vývoj - Kohlberg, Piaget).
11. Motivace (charakteristika, motivy a jejich členění, mechanismus motivace, teorie - Freud, Murray, Maslow, Hull). Vůle, volní vlastnosti (fáze volního procesu - rozhodování, odolnost, rozhodnutí - Stern, Lewin).
12. Vývojové periodizace kognitivního, řečového, citového, psychosociálního a morálního vývoje (Piaget a Inhelderová; Erikson; Freud; Kohlberg; Mitchell; Flavell)

13. Základní psychické potřeby ve vztahu k sociálnímu vývoji dítěte; deprivace, subdeprivace (Langmeier a Matějček)
14. Školní zralost ve vztahu k tělesnému vývoji a věku (Kotulán; Jirásek a Tichá; Hrabal st.)
Školní nezralost jako vývojový deficit a možnosti kompenzace (Jirásek a Tichá; Mertin; Klégrová)
15. Učení a jeho pojetí v pedagogické psychologii – definice učení, obecné zákony učení a typy učení (pojetí Kuliče, tradiční pojetí učení, senzomotorické učení, učení poznatkům, učení metodám řešení problémů, sociální učení).
16. Socializace - mechanismy socializace, činitelé socializace (Helus, 2001), fáze socializace- Erikson, mimosocializační vlivy. Teorie skupinové socializace dle Harrisové a teorie sociálního učení dle Millera & Dollarda, dle Rottera, dle Searse a dle Bandury
17. Agrese – charakteristika, formy, druhy, příčiny, teorie agrese (Bandura, Fromm, Čermák), agresivita.
18. Komunikace (druhy, komunikační bariéry, transakční analýza - Berne)
19. Náročné životní situace - frustrace, deprivace, krize, konflikt, stres (charakteristika, reakce a styly zvládání NŽS).
20. Sociální percepce - interpersonální vnímání, sociální schémata, utváření dojmů, atribuční procesy, atribuční chyby.
21. Sociální skupina- charakteristika, typy, dynamika, vývoj vztahů, struktura a kompozice skupiny dle Levine & Morelanda, role, normy, sankce, cíle, hodnoty, koheze, Tuckmanova koncepce vývoje skupiny.
22. Rodina - funkce, vývoj rodiny (tranzitorní a netranzitorní krize), rodinná socializace, resilience rodiny, dysfunkční rodiny.

LITERATURA:

- Atkinsonová, R.L. a kol. (2003). *Psychologie*. Praha: Portál.
- Bertrand, Y. (1998). *Soudobé teorie vzdělávání*. Praha: Portál.
- Čáp, J., Mareš, J. (2008). *Psychologie pro učitele – dotisk*. Praha: Portál.
- Čáp, J. (1993). *Psychologie výchovy a vyučování*. Praha: Univerzita Karlova.
- Čapek, R. (2010). *Třídní klima a školní klima*. Praha: Grada.
- Čermák, I., Hřebíčková, M., Macek, P. (2003). *Agrese, identita, osobnost*. Brno: AV ČR.
- Červenka, M. (1986). Dětská kresba a její využití v pedagogické praxi. In DAŘÍLEK, P. et al. *Vybrané kapitoly z pedagogické a sociální psychologie*. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Fleischmann, O. (2005): *Přístup transakční analýzy*. In.: Langová, M., Vacínová, M. a kol.: *Kapitoly z psychologie učení a výchovy*. Praha: Vysoká škola J. A. Komenského.

- Fontana, D. (1997). *Psychologie ve školní praxi*. Praha: Portál.
- Goleman, D. (1997). *Emoční inteligence*. Praha: Columbus.
- Helus, Z. (2011). *Úvod do psychologie*. Praha: Grada.
- Helus, Z. (2001) *Úvod do sociální psychologie : (aktualizovaná témata pro studující učitelství)*. Praha: UK.
- Hewstone, M., Stroebe, W. (2006). *Sociální psychologie*. Praha: Portál.
- Holeček, V. (2014). *Psychologie v učitelské praxi*. Praha: Grada.
- Hoskovcová, S. (2006). *Psychická odolnost předškolního dítěte*. Praha: Grada.
- Hrabal, V. st. (1989). *Pedagogická diagnostika*. Praha, SPN.
- Hrabal, V. (1992). *Sociální psychologie pro učitele II*. Praha: UK.
- Hříbková, L. (2010). *Mimořádně nadané děti ve škole a v rodině*. Ústí nad Labem: UJEP.
- Kosíková, V. (2011). *Psychologie ve vzdělávání a její psychodidaktické aspekty*. Praha: Grada.
- Koukolík, F. & Drtilová, J. (2001). *Zlo na každý den – život s deprivanty I*. Praha: Galén.
- Langmeier, J., Krejčířová, D. (2006). *Vývojová psychologie*. Praha: Grada.
- Mareš, J (2013). *Pedagogická psychologie*. Praha: Portál.
- Pavelková, I. (2002). *Motivace žáka k učení*. Praha: Univerzita Karlova.
- Plháková, A. (1999). *Přístupy ke studiu inteligence*. Olomouc: UPOL.
- Plháková, A. (2003). *Učebnice obecné psychologie*. Praha: Academia.
- Pöethe, P. (2013). *Emoční poruchy v dětství a dospívání - 2. vydání*. Praha: Grada.
- Příhoda, V. (1967). *Ontogeneze lidské psychiky 1: Vývoj člověka do patnácti let*. Praha: SPN.
- Přinosilová, D. (2007). *Diagnostika ve speciální pedagogice: Texty k distančnímu vzdělávání*. Brno: Paido.
- Říčan, P., Krejčířová, D. (2006). *Dětská klinická psychologie*, Praha: Grada.
- Shapiro, L. (2009). *Emoční inteligence dítěte a její rozvoj*. Praha: Portál.
- Sobotková, I. (2010). *Psychologie rodiny*, Praha: Portál.
- Stuchlíková, I. (2002). *Základy psychologie emocí*. Praha: Portál.
- Ščepichin, V. (1972). Dětská kresba, vývoj dětské kresby. In Homola, M., Ščepichin, V. *K vývoji osobnosti dítěte*. Praha: SPN.
- Uždil, J. (1978). *Výtvarný projev a výchova*. Praha: SPN
- Uždil, J. (2002). *Čáry, klikyháky, paňáci a auta: výtvarný projev a psychický život dítěte*. Praha: Portál.
- Vágnerová, M. (2003). *Úvod do psychologie*. Praha: Karolinum.
- Výrost, J., Slaměník, I. (2008). *Sociální psychologie*. Praha: Grada.
- Wedlichová, I. (2010). *Vývojová psychologie (určeno studentům Učitelství pro mateřské školy)*. Ústí nad Labem: UJEP.